

با نمایندگان مردم در مجلس دهم
۸. قانون حمایت از شرکت‌ها و
مؤسسات دانش‌بنیان

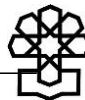
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۴۸۱۸
خردادماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۲.....	۱. مروری بر قانون
۵.....	۲. صندوق نوآوری و شکوفایی
۹.....	۳. نقاط ضعف و کاستی‌های قانون و نقش مجلس دهم در رفع آنها
۱۴.....	جمع‌بندی و پیشنهادات
۱۶.....	منابع و مآخذ

با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۸. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان

چکیده

قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» در آبان‌ماه ۱۳۸۹ در ۱۴ ماده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. مهمترین هدف این قانون، تحقق اقتصاد دانش‌بنیان و ایجاد بستر مناسب برای تقویت و تحکیم رقابت‌پذیری و کمک به هدایت مخترعان، نوآوران و سرمایه‌های انسانی متخصص و نیز حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان است. علیرغم مشکلات و تأخیرهای فراوان در تصویب آیین‌نامه‌ها، هماهنگی بازیگران و متولیان اجرا و تخصیص ناکافی منابع مورد نیاز، این قانون در یکی دو سال اخیر پیشرفت‌های قابل قبولی داشته است. توجه مجلس دهم به مطالبه گزارش‌های منظم درباره پیشرفت قانون، پیگیری تدوین برخی از دستورالعمل‌های مورد نیاز برای اجرای کامل آن، ارائه یک راه‌حل قانونی مناسب برای رفع ناهماهنگی‌ها و تداخل اختیارات و وظایف متولیان اصلی قانون، تقویت ظرفیت مجریان آن متناسب با افزایش حجم امور اجرایی قانون و حمایت از تأمین منابع مورد نیاز برای صندوق نوآوری و شکوفایی ضروری است.

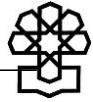
مقدمه

یکی از مهمترین قوانینی که در سال‌های اخیر برای حمایت از نوآوری به تصویب رسیده، قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» است. مطابق مواد (۱) و (۵) این قانون، هدف از آن کمک به هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش‌محور، گسترش اختراعات و نوآوری‌ها و کاربرد آنها و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه و اختراعات و کاربردی کردن دانش فنی به‌خصوص در حوزه فناوری‌های برتر، از طریق حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان است.

با گذشت بیش از پنج سال از تصویب، به‌خصوص در یکی دو سال اخیر اجرای این قانون پيشرفت خوبی داشته است، اما همچنان نقاط ضعف و کاستی‌هایی وجود دارند که می‌توانند در مجلس دهم مورد بررسی و حل‌وفصل قرار گیرند. در این گزارش پس از مروری بر محتوای قانون؛ گزارش کاملی از تأمین منابع صندوق نوآوری و شکوفایی (موضوع ماده (۵) قانون) ارائه خواهد شد. سپس نقاط ضعف و کاستی‌های قانون و نقشی که مجلس دهم می‌تواند در رفع آنها ایفا کند، تشریح شده است. این گزارش با جمع‌بندی و ارائه محورهایی جهت ایفای نقش مؤثر مجلس دهم شورای اسلامی در ارتباط با قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» به پایان خواهد رسید.

۱. مروری بر قانون

قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» در آبان‌ماه ۱۳۸۹ در ۱۴ ماده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. مهمترین هدف

این قانون، تحقق اقتصاد دانش‌بنیان و ایجاد بستر مناسب برای تقویت و تحکیم رقابت‌پذیری و کمک به هدایت مخترعان، نوآوران و سرمایه‌های انسانی متخصص و نیز حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان است. به عبارت دیگر، اصلی‌ترین گروه هدف قانون، شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان خصوصی یا تعاونی‌اند که ابزارهای سیاستی (سیاست‌های حمایتی) مختلفی برای حمایت از آنها پیش‌بینی شده است:

- معافیت از پرداخت مالیات، عوارض، حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض صادراتی،
- اعطای کمک، وام قرض‌الحسنه و کم‌بهره کوتاه‌مدت یا بلندمدت به صورت مستقیم یا غیرمستقیم،

- مشارکت به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در سهام شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان،
- اولویت استقرار در محل پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد، مناطق ویژه اقتصادی یا مناطق ویژه علم و فناوری،

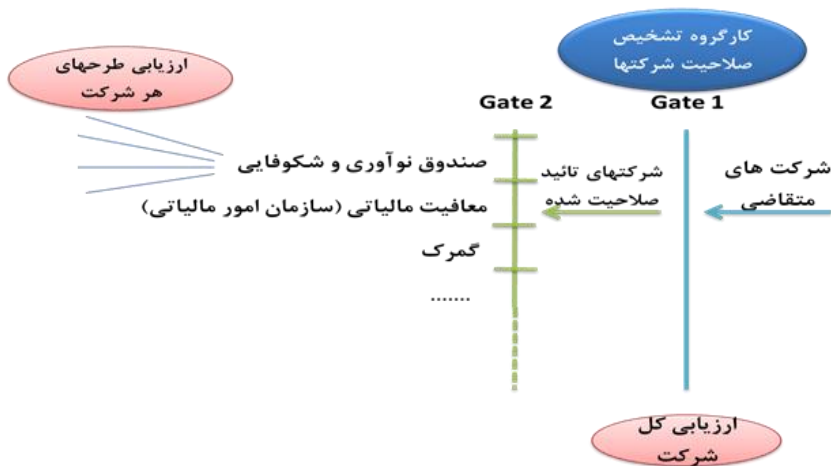
- استفاده از مزایای قانون مناطق آزاد در خصوص روابط کار، عوارض سرمایه‌گذاری خارجی، مبادلات مالی بین‌المللی و...

- اجازه فعالیت در محدوده شهرها (با رعایت مقررات زیست‌محیطی)،
- تسهیل شرایط مناقصه و واگذاری طرح‌های مرتبط، به شرکت‌های مشمول این قانون،
- ایجاد پوشش بیمه‌ای برای محصولات،
- واگذاری مراکز و مؤسسات پژوهشی دولتی و اولویت دادن به شرکت‌ها و مؤسسات مشمول این قانون در خرید تمام یا بخشی از سهام آنها.

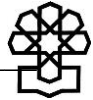
سایر کنشگران متأثر از این قانون در عرصه نظام ملی نوآوری نیز عبارتند از: صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری و سایر صندوق‌های مرتبط، پژوهشگاه‌ها و به‌طور خاص مراکز و

مؤسسات پژوهشی دولتی و نهادهایی نظیر پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد^۱ به‌موجب متن قانون، مجری اصلی آن (در سطح برنامه‌ریزی و نظارت و پیگیری) شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) و دبیرخانه این شورا و در مواردی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. با وجود این در حال حاضر بیشترین پیگیری و نظارت بر اجرای قانون توسط کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان در مجموعه معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری انجام می‌شود.

شکل ۱. فرآیند اجرای قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان

۱. پریسا علیزاده، مروری بر قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، دفتر مطالعات فناوری‌های نوین مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۲.

۲. صندوق نوآوری و شکوفایی

بخش مهمی از حمایت‌های مالی قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات» از طریق صندوق نوآوری و شکوفایی موضوع ماده (۵) اعطا می‌شود. پس از اینکه شرکت یا مؤسسه‌ای به‌عنوان شرکت دانش‌بنیان تأیید صلاحیت می‌شود، می‌تواند با ارائه طرح‌های خود از حمایت‌های مالی صندوق نوآوری و شکوفایی برخوردار شود. به‌عبارت دیگر این صندوق مهمترین بازوی اجرایی قانون است که حوزه حمایت‌های مالی را پوشش می‌دهد. البته این صندوق می‌تواند از سایر نهادهای مالی به‌عنوان بازوی اجرایی و کارگزار استفاده کند، به نحوی که مکلف شده حداقل ۵ درصد از سرمایه خود را برای اعطای تسهیلات در اختیار صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری^۱ قرار دهد.

سرمایه اولیه صندوق نوآوری و شکوفایی به میزان سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و به تدریج حداکثر ظرف سه سال از محل صندوق توسعه ملی یا حساب ذخیره ارزی تأمین می‌شود.

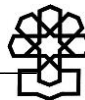
علیرغم تصویب اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی در شهریور ۱۳۹۰ و پیش‌بینی اعتباراتی برای تأمین سرمایه صندوق از قانون ۱۳۹۰، تخصیص منابع مالی به این صندوق عملاً از سال ۱۳۹۳ به‌طور جدی انجام شد (جدول ۱). تا پایان فروردین

۱. سابقه تشکیل صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی به ماده (۱۰۰) برنامه سوم توسعه بازمی‌گردد و در حال حاضر حدود ۳۰ صندوق در استان‌ها و حوزه‌های مختلف فناوری‌های نوین فعالیت می‌کنند. در ماده (۴۴) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (۱۳۹۴) نیز بر حمایت دولت از تشکیل آنها و فعالیت این صندوق‌ها به‌عنوان کارگزاران صندوق نوآوری و شکوفایی تأکید شده است.

۱۳۹۵ در مجموع مبلغ ۸۹۲ میلیارد تومان از کل اعتبارات پیش‌بینی شده به صندوق نوآوری و شکوفایی تخصیص داده شده است. تا این تاریخ، در مجموع ۱۸۷۶ طرح به صندوق ارائه شده است که از این تعداد ۹۱۰ طرح مصوب شده است. همچنین از کل اعتبار تخصیص یافته به صندوق، در حدود ۵۵۷ میلیارد تومان برای طرح‌های مصوب، ۲۰۰ میلیارد تومان برای تأمین دفاتر کاری، ۱۰۰ میلیارد برای تأمین ضمانتنامه‌ها و ۳۵ میلیارد نیز برای صندوق‌های پژوهش و فناوری هزینه شده است.^۱

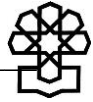
نکته بسیار مهم این است که علیرغم تخصیص بودجه در یکی دو سال اخیر، هنوز سرمایه اولیه صندوق نوآوری و شکوفایی (از زمان تصویب اساسنامه در شهریور ۱۳۹۰) تأمین نشده است، در حالی که تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان در حال افزایش و تا پایان فروردین ۱۳۹۵ به حدود ۲۲۸۰ شرکت رسیده است.

۱. گزارش هفتگی صندوق نوآوری و شکوفایی، ۱۳۹۵/۱/۳۰.

جدول ۱. احکام تأمین منابع صندوق نوآوری و شکوفایی در ماده واحده قوانین بودجه ۱۳۹۵-۱۳۹۰

قانون بودجه	بند	متن قانون	توضیحات
۱۳۹۰	جزء «ح» بند «۲» ماده واحده	از محل افزایش درآمد حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی مازاد بر مبالغ مندرج در بند «۱» قانون، یک میلیارد دلار (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) بابت صندوق نوآوری و شکوفایی و فناوری‌های نوین اختصاص می‌یابد.	طبق گزارش تفریح ۱۳۹۰ اعتبار پیش‌بینی شده نه تنها به صندوق نوآوری و شکوفایی تخصیص نیافته بلکه در حوزه فناوری‌های نوین نیز به درستی هزینه نشده است.
۱۳۹۱	بند «۲-۳» ماده واحده	از محل مازاد ارز حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی پس از تأمین مصارف صدر بند مذکور، پانصد میلیون دلار (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) برای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - صندوق نوآوری و شکوفایی اختصاص داده شود.	طبق گزارش تفریح ۱۳۹۱ اعتبار پیش‌بینی شده در قانون به صندوق نوآوری و شکوفایی اختصاص نیافته است.
۱۳۹۲	اعتبارات ردیف‌های موردی موقت	۷۵۰,۰۰۰ میلیون ریال کمک به افزایش سرمایه دولت در صندوق نوآوری و شکوفایی	
۱۳۹۳	بند «ح» تبصره «۵» ماده واحده	صندوق توسعه ملی مکلف است هم‌ارز ریالی مبلغ دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار برای افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی بابت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان به صورت تسهیلات اختصاص دهد. تبدیل دلار به ریال موضوع این بند در مرکز مبادلات ارزی صورت می‌گیرد.	به شکل اعتبار ۵,۳۰۰,۰۰۰ میلیون ریال به معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور — کمک به افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی منظور شده است. ۹۸۷,۵۰۸ میلیون ریال برای معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور — برای کمک به افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی منظور شده است. طبق گزارش‌ها، این مبلغ تقریباً به صورت کامل به صندوق نوآوری و شکوفایی تخصیص یافته است، اما بخش کمی از آن در قالب تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان داده شده است و بخش بیشتری از آن در حساب صندوق توسعه ملی باقی مانده است.

توضیحات	متن قانون	بند	قانون بودجه
<p>به شکل اعتبار ۸۰۵۵۰,۰۰۰ میلیون ریالی ذیل معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور - کمک به افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی شده است.</p>	<p>به‌منظور تحقق بخشی از اهداف مندرج در قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ به‌ویژه تبصره «۲» ماده (۵) قانون مذکور معادل ریالی مبلغ سیصد میلیون (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از محل صندوق توسعه ملی بابت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص می‌یابد. مبلغ ارزی مذکور برای صندوق توسعه ملی بازگشت از منابع محسوب می‌شود. تبدیل دلار به ریال موضوع این بند زیر نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد.</p>	<p>بند «ج» تبصره «۵» ماده واحده</p>	<p>۱۳۹۴</p>
<p>به شکل اعتبار ۵۰۹۹۴,۰۰۰ میلیون ریالی ذیل معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور - کمک به افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی شده است.</p>	<p>به‌منظور تحقق بخشی از اهداف مندرج در قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۵ به‌ویژه تبصره «۲» ماده (۵) قانون مذکور معادل ریالی مبلغ دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از محل صندوق توسعه ملی بابت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص می‌یابد. مبلغ ارزی مذکور برای صندوق توسعه ملی بازگشت از منابع محسوب می‌شود. تبدیل دلار به ریال موضوع این بند زیر نظر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد.</p>	<p>بند «الف» تبصره «۴» ماده واحده</p>	<p>لایحه ۱۳۹۵</p>

۳. نقاط ضعف و کاستی‌های قانون و نقش مجلس دهم در رفع آنها

پس از گذشت بیش از پنج سال از تصویب قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» و نزدیک به سه سال از اجرای آن، برخی نقاط ضعف و کاستی‌های قانون شناسایی شده است که مجلس دهم می‌تواند نقش مؤثری در حل و فصل آنها ایفا کند.

– عدم گزارش‌دهی منظم به مجلس شورای اسلامی درباره پیشرفت قانون

به‌موجب ماده (۱۲) قانون، دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) مکلف است هر ۶ ماه یک بار گزارش نحوه اجرای قانون را به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید. با توجه به اینکه حجم زیادی از فعالیت‌های اجرایی قانون توسط معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری پوشش داده می‌شود، هماهنگی بیشتر این دو دستگاه و پرهیز از موازی‌کاری جهت ارائه گزارش واحد و به موقع به مجلس شورای اسلامی ضروری است. در این ارتباط، مطالبه جدی و منظم مجلس دهم (به‌خصوص کمیسیون‌های آموزش و تحقیقات و صنایع و معادن) برای اطمینان از اجرای قانون، بررسی مسائل احتمالی مرتبط با قانون و در صورت نیاز اصلاح بخش‌هایی از قانون ضروری است. گزارش‌دهی منظم صندوق نوآوری و شکوفایی درباره نحوه مصرف اعتبارات تخصیص‌یافته و همچنین نحوه تعامل با صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی (به‌عنوان کارگزاران صندوق نوآوری و شکوفایی) نیز از دیگر موارد مهمی است که باید از سوی مجلس مورد مطالبه قرار گیرد.

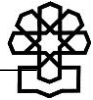
– عدم تدوین برخی از دستورالعمل‌های مورد نیاز برای اجرای کامل قانون

همانطور که اشاره شد، قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات»، طیف متنوعی از ابزارهای حمایتی را در خود دارد که به‌دلیل عدم تدوین آیین‌نامه‌های مربوطه، برخی از موارد هنوز به‌طور کامل به اجرا در نیامده است. پیگیری مجلس شورای اسلامی برای تدوین موارد فوق به اجرای کامل قانون و استفاده از کلیه ظرفیت‌های پیش‌بینی شده در آن کمک می‌کند. از جمله حمایت‌های پیش‌بینی شده در قانون و آیین‌نامه اجرایی که هنوز عملیاتی نشده است می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

• ماده (۴) قانون (واگذاری مؤسسات پژوهشی دولتی)

وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب بهمن‌ماه ۱۳۸۶ شمسی ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون، با همکاری کلیه دستگاه‌های دولتی، فهرست تمامی مراکز و مؤسسات پژوهشی دولتی را تهیه و به شورا ارائه نماید. شورا موظف است ظرف سه ماه از تاریخ دریافت این فهرست، مراکز و مؤسسات پژوهشی غیرحاکمیتی قابل واگذاری به بخش خصوصی و تعاونی را احصا نموده و وزارت امور اقتصادی و دارایی مطابق قانون مذکور در این ماده زمینه واگذاری آنها را فراهم نماید.

اولویت واگذاری سهام این مؤسسات برای شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان قرار داده شده است. در این خصوص، دستورالعملی توسط شورای عالی عتف به تصویب رسیده است، اما در مورد پیشرفت اجرای آن گزارش رسمی به مجلس شورای اسلامی ارائه نشده است.

• ماده (۱۹) آیین‌نامه اجرایی قانون (عرضه سهام شرکت‌های دانش‌بنیان در فرابورس)

به‌منظور تکمیل چرخه سرمایه‌گذاری خطرپذیر و امکان استفاده شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان از بازار سرمایه، سازمان بورس و اوراق بهادار مکلف است نسبت به تعیین و تسهیل سازوکار عرضه سهام شرکت‌های دانش‌بنیان در بازار فرابورس، دستورالعمل‌های اجرایی لازم را تهیه و ابلاغ نماید.

تاکنون گزارش مشخصی درباره پیشرفت این ماده به مجلس شورای اسلامی ارائه نشده است.

• ماده (۲۵) آیین‌نامه اجرایی قانون (اولویت شرکت‌های دانش‌بنیان در مناقصات)

طبق این ماده، شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان در مناقصات قراردادهای پژوهشی، فناوری و تجاری سازی و عرضه کالاهای دانش‌بنیان ساخت داخل دستگاه‌های اجرایی حائز اولویت هستند. اما طبق آخرین بررسی‌ها نحوه محاسبه امتیاز شرکت در مناقصه نیازمند بازنگری است و شاید مهمترین دلیلی باشد که این ماده عملکرد مشخصی نداشته است.

• ماده (۲۷) آیین‌نامه اجرایی قانون (نیازسنجی اولویت‌ها)

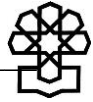
براساس ماده فوق، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط در اجرای تبصره «۲» ماده (۱) قانون «حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به‌منظور صدور خدمات» (۱۳۷۵) فهرست نیازهای فناورانه، تجهیزات و مواد اولیه مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی مندرج در قانون مذکور را به شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان نیز اعلام نماید.

اولاً قانون «حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات» (۱۳۷۵) ملغی شده و قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم» (۱۳۹۱) جایگزین آن شده است.

ثانیاً در ماده (۳) این قانون، وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف شده است با همکاری سازمان‌ها، انجمن‌ها، اتحادیه (سندیکا)های تولیدی و خدماتی مرتبط، هر شش ماه یک بار فهرست کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌های ساخت داخل و ظرفیت تولیدی آنها را استخراج کند و به‌طور رسمی منتشر نماید که نه تنها این کار به صورت مقتضی انجام نمی‌شود، بلکه با تکلیفی که ماده (۲۷) آیین‌نامه برای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری پیش‌بینی شده است نیز ارتباط دارد.

– ناهماهنگی‌ها و تداخل اختیارات و وظایف متولیان اصلی قانون

در طول فرآیند تدوین، تصویب و اجرای قانون و به‌دلیل پاره‌ای ابهامات، ناهماهنگی و موازی‌کاری بین دو نهاد اصلی مرتبط با این قانون (یعنی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری) وجود داشته که هریک به نوعی خود را متولی اصلی این قانون تلقی می‌کنند. هرچند در برخی مقاطع زمانی و بسته به تغییرات مدیریتی در سطوح ارشد این دو نهاد، این اختلاف و ناهماهنگی کمرنگ‌تر می‌شود، اما هیچگاه به‌طور کامل و روشن حل نشده است. به هر حال همکاری بیشتر این دو نهاد و در صورت نیاز ارائه یک راه‌حل قانونی برای تصریح اختیارات و وظایف هریک در ارتباط با قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری سازی

نوآوری‌ها و اختراعات» می‌تواند از موضوعات مورد توجه مجلس دهم باشد.

- ضعف توان و ظرفیت اجرایی مجریان قانون در مقایسه با افزایش حجم امور اجرایی قانون

فرآیندهای اجرایی این قانون و برخورداری از حمایت‌های پیش‌بینی شده در آن پیچیدگی‌های خاص خود را دارد که با افزایش تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان، پاسخگویی نهادهای مجری قانون را دشوارتر ساخته است. چابکی و سرعت در ارائه ابزارهای حمایتی لازمه اثربخشی حمایت‌ها به‌خصوص برای شرکت‌هایی است که در حوزه‌هایی با تغییرات سریع مانند فناوری‌های نوین فعالیت می‌کنند. بررسی‌ها و گزارش‌ها نشان می‌دهد که رسیدگی به درخواست‌ها از سرعت مطلوبی برخوردار نیست به طوری که برخی شرکت‌ها مجبور می‌شوند از دریافت حمایت‌ها صرف‌نظر کنند.

- عدم تأمین مستمر منابع مورد نیاز برای صندوق نوآوری و شکوفایی

علیرغم تخصیص بودجه در یکی دو سال اخیر، هنوز سرمایه اولیه صندوق نوآوری و شکوفایی پس از گذشت شش سال از تصویب قانون از محل صندوق توسعه ملی تأمین نشده است. علاوه بر پیش‌بینی اعتباراتی از محل صندوق توسعه ملی جهت تأمین سرمایه اولیه، دولت موظف است از سال سوم به بعد در لایحه بودجه، حداقل نیم درصد (۰/۵٪) از منابع بودجه عمومی خود را جهت کمک به این صندوق در نظر بگیرد. این رقم معادل حدود ۱۱,۷۵۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۳، حدود ۱۳,۷۲۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و حدود ۱۵,۳۷۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه ۱۳۹۵ است. شایان ذکر است که این کمک تنها در سال ۱۳۹۳ (حدود ۱۰۰۰ میلیارد ریال) با عنوان کمک به

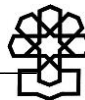
افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی برای معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور در نظر گرفته شده است که میزان تخصیص و نحوه هزینه‌کرد آن نیز مشخص نیست.

در سال ۱۳۹۴ و همچنین در لایحه بودجه ۱۳۹۵، توجهی به سهم ۰/۵ درصدی از بودجه عمومی دولت برای کمک به صندوق نوآوری و شکوفایی نشده است. اعتباراتی که به شکل کمک برای صندوق نوآوری و شکوفایی منظور می‌شود، امکان مشارکت صندوق در طرح‌های سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر را فراهم می‌کند. با توجه به نیاز کشور به این نوع از تأمین مالی نوآوری، توجه نمایندگان محترم مجلس دهم شورای اسلامی به این امر در فصل تصویب قانون بودجه ضرورت می‌یابد.

جمع‌بندی و پیشنهادها

قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» یکی از قوانین پیشرفته کشور محسوب می‌شود که علیرغم مشکلات و تأخیرهای فراوان در تصویب آیین‌نامه‌ها، هماهنگی بازیگران و متولیان اجرا و تخصیص ناکافی منابع مورد نیاز، در یکی دو سال اخیر پیشرفت‌های قابل قبولی داشته است.

با تأکیدات روزافزون مقام معظم رهبری برای حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی، دانش‌بنیان شدن اقتصاد و رشد اشتغال پایدار غیروابسته به نفت، رفع موانع اجرایی موجود و تسهیل شرایط جهت اجرای کامل این قانون ضرورت بیشتری پیدا می‌کند. بدون اغراق، بسیج همه منابع و دستگاه‌های کشور برای حمایت از رشد شرکت‌های دانش‌بنیان تا مرحله ثبات و بقا در بازار و نقش‌آفرینی جدی در اقتصاد کشور ضروری

است. در این میان، محورهای زیر جهت ایفای نقش مؤثر مجلس دهم شورای اسلامی در ارتباط با این قانون پیشنهاد می‌شود:

- پیگیری گزارش‌دهی منظم درباره پیشرفت قانون که باید هر ۶ ماه یک بار به مجلس شورای اسلامی ارائه شود و همچنین گزارش‌دهی درباره نحوه مصرف اعتبارات تخصیص‌یافته به صندوق نوآوری و شکوفایی و نحوه تعامل این صندوق با صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی (به‌عنوان کارگزاران صندوق مزبور).

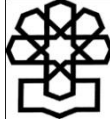
- پیگیری تدوین برخی از دستورالعمل‌های مورد نیاز برای اجرای کامل قانون؛ به‌طور مشخص، ماده (۴) قانون (واگذاری مؤسسات پژوهشی دولتی)، ماده (۱۹) آیین‌نامه اجرایی (عرضه سهام شرکت‌های دانش‌بنیان در فرابورس)، ماده (۲۵) آیین‌نامه اجرایی (اولویت شرکت‌های دانش‌بنیان در مناقصات) و ماده (۲۷) آیین‌نامه اجرایی (نیازسنجی اولویت‌ها).
- ارائه یک راه‌حل قانونی برای رفع ناهماهنگی‌ها و تداخل اختیارات و وظایف متولیان اصلی قانون مختلف مرتبط با اجرای قانون (یعنی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری).

- تقویت توان و ظرفیت اجرایی مجریان قانون متناسب با افزایش حجم امور اجرایی قانون از طریق تصویب اعتبارات مورد نیاز.

- حمایت از تأمین منابع مالی مورد نیاز برای صندوق نوآوری و شکوفایی و تأکید بر تأمین سرمایه اولیه صندوق از محل صندوق توسعه ملی و همچنین تخصیص سهم ۵/۰ درصدی از بودجه عمومی دولت.

منابع و مأخذ

۱. آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، مصوب ۱۳۹۱/۸/۲۱ هیئت وزیران.
۲. اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی، مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۲۳ هیئت وزیران.
۳. علیزاده. پریسا. مروری بر قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، دفتر مطالعات فناوری‌های نوین مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۲.
۴. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، مصوب ۱۳۸۹/۸/۳۰ مجلس شورای اسلامی.
۵. قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۴، مصوب مجلس شورای اسلامی.
۶. گزارش هفتگی صندوق نوآوری و شکوفایی، ۳۰ فروردین ۱۳۹۵.
۷. لایحه بودجه ۱۳۹۵.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۸۱۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۸. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری‌های نو)

تهیه و تدوین: پریسا علیزاده

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، مهدی فقیهی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. دانش‌بنیان

۲. صندوق نوآوری و شکوفایی

۳. قانون

۴. مجلس دهم

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۳/۱۹